

Förord

Inför år 2000 förbereds insatser på många olika håll – så också av de kristna kyrkorna. Det görs i ett sammanhang då många olika frågor aktualiseras: en ny helbibel, nya relationer mellan staten och trossamfunden och en ny syn på miljö och globalt ansvar. Millennieskiftet skall kanske kunna bli inledningen till det slags "jubelår" som det talas om i Bibeln, då skulder skall efterskänkas.

Nyår hör nära samman med jul och firandet av det bibliska budskapet om inkarnationen. Påven har därför, liksom Sveriges kristna, betonat sambandet mellan festen till minne av Jesu födelse och övergången till ett nytt millennium.

Inkarnation och tid hänger nära samman, inte bara "i tiden". Inkarnationen innebär teologiskt att Gud går in både under tidens och rummets villkor. Sveriges Kristna Råd skriver i en folder inför millennieskiftet: "Tiden påminner oss om och ställer frågor kring vår egen tid på jorden, men som kristna påminner den oss om att 'Jesus Kristus är densamme i går, idag och i evighet'".

Sambandet mellan nyårs- och julfirande markeras kanske särskilt när något så genomgripande som ett millennieskifte står för dörren. Då ställs frågorna om tid – det som varit, det som nu är och det som skall komma – på sin spets. Erfarenheterna från sekelskiftet 1900 visar detta tydligt. Till alla andra fenomen hörde att kyrkorna blev överfulla när alla trängde sig på; domkyrkoorganisten i Göteborgs domkyrka kunde inte komma fram till sin orgel, i Stockholm var det på sina håll något liknande.

Inför millennieskiftet har de kristna kyrkorna inom SKR – alltså i ekumenisk gemenskap på ett annat sätt än vid sekelskiftet 1900 – gjort en gemensam planering för sina insatser:

- Till Allhelgonahelgen 1999 planeras ett ekumeniskt herdabrev från kyrkoledarna till Sveriges folk inför millennieskiftet.
- Vid julen 1999 inträffar millenniefirandets höjdpunkt inom kyrkorna. Då planeras en ekumenisk julbön på julafton samt en gemensam upptakt till julfirandet i de olika kyrkorna.
- På nyårsafton skall det bli öppna kyrkor mellan kl 21 och 03 för eftertanke och meditation, och då skall också olika gudstjänster hållas.
- Nyårsdagen skall firas som ekumenisk böndag för fred. Den 6–7 januari infaller vissa ortodoxa kyrkors julfirande.
- Under tiden den 18–25 januari planeras den ekumeniska böneveckan.

Kyrkorna uppmanas medverka i det folkliga firandet i kommunerna, med tonvikt på den sociala gemenskapen. I detta sammanhang kan nämnas att regeringen har tillsatt en särskild grupp som skall förbereda millennieskiftet; i denna ingår ärkebiskopen.

Firandet i Svenska kyrkans församlingar får sin bas i den lokala församlingen. De lokala förutsättningarna skall gynnas. Centralt sker en teologisk bearbetning som avses ge inspiration till hur det lokala millenniefirandet kan byggas upp. De ekumeniska aspekterna betonas. Ett särskilt gudstjänstmaterial är under utarbetande. Det skall innehålla gudstjänster för julen, för tiden mellan jul och nyår och för nyårets gudstjänster, liksom för en särskild fredsgudstjänst på nyårsdagen. Vidare planerar man att skapa ny svensk musik som skall kunna brukas i samband med gudstjänster och samlingar i kyrkorna på nyårseftonen 1999. Möjligen sänds ett stearinljus ut till samtliga svenska hushåll som en hälsning inför millennieskiftet.

Det är naturligt att årsboken Svenskt gudstjänstliv vill bidra till reflektionen kring vad ett millennieskifte innebär. I denna årsbok behandlas därför frågor om tid, gudstjänst och kyrkligt folkliv utifrån olika perspektiv:

- Ett idéhistoriskt; Ragnar Holte belyser tid som teologiskt och idéhistoriskt fenomen.
- Ett religionsetnologiskt; Nils-Arvid Bringéus visar hur tid och folklig kultur hänger nära samman.
- Ett liturgihistoriskt; Anders Piltz belyser i ett diakront perspektiv hur liturgi och tid samspelar.
- Ett psalmhistoriskt; Inger Selander visar hur tiden på olika sätt präglar svensk psalmdiktning.
- Ett systematiskt; Antje Jackelén visar hur temat tid kan belysas med psalmer i ett internationellt, komparativt och systematiskt perspektiv.
- Ett ungdomskulturellt; Lena Pettersson visar hur temat tid kommer till uttryck i mässorna.
- Ett liturgiskt; Anders Jarlert visar hur gudstjänstfirandet byggdes upp kring sekelskiftet, främst i Göteborg och i Stockholm.

I begreppet årsbok ligger en påminnelse om tid – varje ny årsbok markerar tidens gång på ett särskilt sätt. Det är naturligt att en årsbok inför ett millennieskifte särskilt lyfter fram rollen som just årsbok. Vi har velat markera detta genom att, inför det år som har en alldeles särskild betydelse i mänsklighetens historia, söka bidra med material för fördjupning och reflektion som kan inspirera till liturgisk utveckling, inte bara kring själva årsskiftet utan också därefter.

Sven-Åke Selander